

การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Supply Chain Management of Entrepreneurs to Promote Health Tourism in Na Pho Sub district Nakhon Si Thammarat Province

กฤติกา กลับรินทร์^{1*} มัลลิกา อินพรหม² และบุปผชาติ แท่งเกลี้ยง³

Krittika Klubrin^{1*} Mallika Inprom² Buppachat Taengkliang³

คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya

*Corresponding author, e-mail: krittika.j@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการเชิงสุขภาพ 2) ศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ กลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 เป็นกลุ่มเกษตรกร 9 ราย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มอาศรมสุขภาพ 15 ราย แปรรูปและจำแนก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธานทั้ง 2 กลุ่ม ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม พบว่า 1) การวางแผน ทั้งสองกลุ่ม ไม่มีการวางแผนการ ไม่มีการจัดบันทึกข้อมูล 2) การจัดซื้อจัดหา สมุนไพรขยายพันธุ์จากต้นเดิม กลุ่มอาศรมสุขภาพซื้อสมุนไพรจากเกษตรกร การบูรและเมนทอล จากตลาด 3) การผลิต ทั้งสองกลุ่มมีความชำนาญและประสบการณ์ 4) การขนส่ง ทั้งสองกลุ่มจะทำการขนส่งโดยรถจักรยานยนต์เป็นหลัก 5) การส่งคืน กลุ่มอาศรมสุขภาพมีการส่งคืนสมุนไพรเนื่องจากไม่ตรงตามต้องการ 6) การสนับสนุน ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ นอกจากนั้น พบว่า ในพื้นที่ มีสำนักสงฆ์เทวราชเขาคมตั้งอยู่บนภูเขาทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม ทางกลุ่มมีประสบการณ์และความพร้อมในการนวดและการแปรรูปจากสมุนไพร จึงมีการอบรมทฤษฎีเรื่องมาตรฐานการจัดการบริการในสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า การดำเนินงานยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น อาคารสถานที่ มาตรฐานการบริการ การพัฒนาสินค้าและบริการ การขาดแคลนบุคลากร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเข้าถึงแหล่งทุน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสิ่งที่ขาดมากที่สุด คือ การจัดการและความเชื่อมโยงกิจกรรมกับเกษตรกร ตลาด กลุ่มอาศรมสุขภาพ และผู้บริโภค มุ่งเน้นในด้านสินค้ามากกว่ากระบวนการดำเนินงาน

^{1*} สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Logistics Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya

² สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya

³ สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya

คำสำคัญ : 1. การจัดการโซ่อุปทาน 2. ผู้ประกอบการ 3. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the supply chain management of health entrepreneurs, 2) to study the relationship and connection between health service business supply chains and medical tourism. This research is qualitative research and the population is a group of health ashrams, Na Pho Sub-district, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province, divided into 2 groups: Group 1 is a group of farmers, 9 members Group 2 is a group of health ashram, 15 members, whose duty is to process and sell products. There were 2 key informants were the chairman of the groups. Research tools used in-depth interviews and focus group discussions. It was found that 1) In terms of planning, both groups did not plan for work. There is no record or detailed information. 2) procurement, herbs will multiply from the original plant. The Health Ashram group buys herbs from farmers, camphor and menthol are bought at the market. 3) Production: Both groups have expertise and experience. 4) Transportation: Both groups mainly use motorcycle transportation. 5) Returns: The Health Ashram group has Returning the herbs because they were not as desired. 6) Support received from various agencies. In addition, it was found that the area there is Thewarat Khao Khom Monastery located on the mountain, giving a beautiful view. The group has experience and readiness in massage and herbal processing. Therefore, there was training on the theory of service management standards in health tourism establishments. It was found that operations still faced problems in many areas, such as buildings, service standards. Product and service development Personnel shortage human resource development Access to funding Using information and communication technology to benefit and what is most lacking is management and linking activities with farmers, markets, health ashram groups, and consumers, focusing on products rather than operational processes.

Keywords: 1. Supply chain management 2. Entrepreneurs 3. Health tourism

บทนำ

ปัจจุบันประชาชนหันมาใส่ใจเรื่องสุขภาพไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย อุปกรณ์ส่งเสริมสุขภาพ การบริโภคอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพรวมถึงการบริการด้านสุขภาพ เรื่องสุขภาพและการเป็นอยู่ที่ดี (Health and Wellness) กำลังเป็นกระแสความต้องการที่มาแรงมากในทุกตลาดทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ได้รับความสนใจทุกช่วงอายุ ไม่ว่าจะเป็นวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน ต่างให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพมากขึ้น หรือแม้กระทั่งวัยเด็กที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยผู้สูงอายุที่มีจำนวนประชากรของประเทศสูงขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจและการเติบโตของธุรกิจด้านสุขภาพนี้ ภาพรวมของธุรกิจด้านสุขภาพมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดย

ได้รับปัจจัยสนับสนุนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัว การหันมาใส่ใจสุขภาพ ตลอดจนการส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์การแพทย์ วิตามิน อาหารเสริม ต่างๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ทำมาจากสมุนไพร ได้รับผลดีจากปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวข้างต้นด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ธุรกิจบริการด้านสุขภาพของประเทศไทย รัฐบาลให้ความสำคัญกับบริการสุขภาพเป็นอย่างมาก เห็นได้จากแผนการพัฒนาหรือยุทธศาสตร์ในระดับประเทศที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) ประเด็นบริการที่เป็นเลิศ (Service Excellence) ประกอบด้วยการพัฒนาระบบการแพทย์ ปฐมภูมิ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทำให้เกิดความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ซึ่งเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งกิจกรรมด้านสุขภาพไว้ด้วย การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามกระแสการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพที่กำลังมาแรงในปัจจุบัน และหลายพื้นที่ ในประเทศไทยต่างให้การส่งเสริมการขยายตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นช่องทางสำคัญที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการ และมีโอกาสที่จะขยายตลาดรวมทั้งการลงทุนได้อย่างกว้างขวาง โดยอาศัยความได้เปรียบด้านค่าใช้จ่ายในบริการทางการแพทย์ที่ถูกกว่า รวมถึงความพร้อมและการรองรับด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่ต่างหันมาให้ความสำคัญในการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพกันมากขึ้น

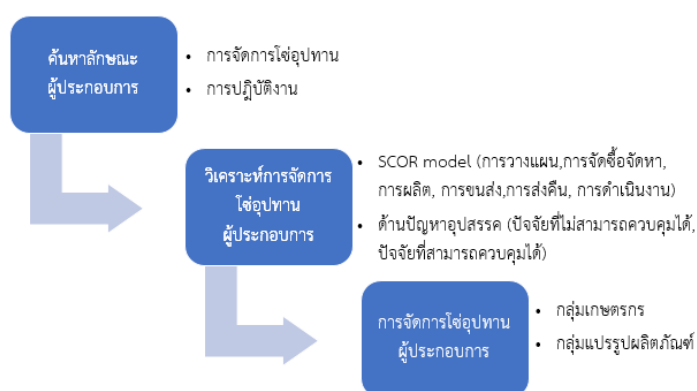
พื้นที่ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมาเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เล็งเห็นว่ามีความต้องการในการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ทรัพยากร (สมุนไพร) ที่มีอยู่ในพื้นที่นำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการรวมตัวของเกษตรกรจนกลายเป็นกลุ่มแต่ยังไม่ได้มีการจดทะเบียน จะทำการปลูกพืชสมุนไพรเช่น ขมิ้น ตะไคร้บ้าน มะกรูด และพล เป็นต้น เพื่อส่งขายให้กับกลุ่มแปรรูปคือ การนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทางด้านสุขภาพ เช่น ลูกประคบสมุนไพร และยาหม่อง เป็นต้น ซึ่งกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์คือ กลุ่มอาศรมสุขภาพ ที่ได้รับซื้อวัตถุดิบ (สมุนไพร) จากกลุ่มเกษตรกรที่มีการซื้อขายผ่านทางโทรศัพท์ แต่กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถป้อนวัตถุดิบให้กับกลุ่มอาศรมสุขภาพได้ตามความต้องการ ทำให้กลุ่มอาศรมสุขภาพ ต้องทำการซื้อวัตถุดิบเพิ่ม(สมุนไพร)จากตลาด เหตุที่กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการเนื่องจากวัตถุดิบเป็นพืชสมุนไพรที่ต้องใช้เวลาในการเพาะปลูก มีปัจจัยหลายๆอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นดิน พืชอากาศ ศัตรูพืช และระยะเวลาในการเติบโตของสมุนไพรแต่ละชนิด เป็นต้น ซึ่งกลุ่มอาศรมสุขภาพนี้ เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบล, พัฒนาชุมชน และมหาวิทยาลัย) และหน่วยงานภาคเอกชน (โรงไฟฟ้า) เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็งโดยส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรวัตถุดิบจึงมีความสำคัญ จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในพื้นที่ดังกล่าวมีแหล่งของวัตถุดิบ(สมุนไพร) มีกลุ่มแปรรูป(อาศรมสุขภาพ) และมีผลิตภัณฑ์ทางด้านสุขภาพ(ลูกประคบ,ยาหม่อง) ทำให้ขาดในเรื่องของการจัดการของกลุ่มผู้ประกอบการ ดังนั้นหากมีการศึกษาโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการเริ่มตั้งแต่การจัดการจัดหาวัตถุดิบ(กิจกรรมต้นน้ำ) เพื่อให้มีวัตถุดิบตอบสนองตรงตามความต้องการของกลุ่มแปรรูป(กิจกรรมกลางน้ำ) จนไปถึงการให้บริการลูกค้า(กิจกรรมปลายน้ำ) (การจัดการโซ่อุปทาน, 2560) โดยจะมุ่งเน้นกิจกรรมต้นน้ำเป็นหลักเพื่อหาหน่วตรกรรมในการช่วยแก้ปัญหาให้กับชุมชนทำให้

เกิดความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในธุรกิจสุขภาพเพื่อช่วยในการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต (จิรนนท์ เชมจันทร์, 2561).

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

รูปที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

(ที่มา: Krittika Klubrin, Mallika Inprom, Buppachai Taengkliang)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มเกษตรกร สมาชิกจำนวน 9 ราย มีหน้าที่ในการเพาะปลูก กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มอาศรมสุขภาพ สมาชิกจำนวน 15 ราย มีหน้าที่ในการแปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้ง 2 กลุ่ม โดยการจัดทำเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 ราย คือ รายที่ 1 เป็นประธานกลุ่มเกษตรกร (Aa) รายที่ 2 เป็นประธานกลุ่มอาศรมสุขภาพ (A) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview key informant)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เป็นแนวคำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview guideline) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะทำให้

ทราบถึงการจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ระบุรายการ ข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น
2. ศึกษาค้นคว้าความรู้ทางวิชาการ และสร้างแบบสัมภาษณ์ตามทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน
3. จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น
4. แก้ไขและปรับปรุงให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การจัดทำเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) ของกลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มเกษตรกร สมาชิกจำนวน 9 ราย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มอาศรมสุขภาพ สมาชิกจำนวน 15 ราย ซึ่งมีหน้าที่ในการแปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์
2. การสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview key informant) แบ่งเป็น 2 ราย คือ รายที่ 1 เป็นประธานกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มอาศรมสุขภาพ รายที่ 2 เป็นประธานกลุ่มอาศรมสุขภาพ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะ
 - ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือ เอกสารวิชาการ ได้แก่ หนังสือ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความวิชาการ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทสัมภาษณ์
 - ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานในการค้นหาลักษณะการจัดการห่วงโซ่อุปทานโดยใช้กระบวนการ Supply Chain Management ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการวัตถุดิบ ผู้ผลิต ศูนย์กระจายสินค้า ผู้บริโภค การไหลของวัตถุดิบ/สินค้า และการไหลของข้อมูลข่าวสาร รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีหัวข้อการสัมภาษณ์ที่ประกอบไปด้วยการดำเนินงานในการจัดการโซ่อุปทานโดยนำมาวิเคราะห์และสร้างการจัดการโซ่อุปทานโดยใช้ทฤษฎีตัวแบบจำลอง Supply Chain Operation Reference Model (SCOR Model) (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2562) มาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการจัดการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)
2. การจัดซื้อจัดหา (Source)
3. การผลิต (Make)
4. การขนส่ง (Delivery)
5. การส่งคืน (Return)
6. การสนับสนุนการดำเนินงาน (Enable)

4. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคำถามจะใช้เป็น

แนวทางในการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบได้อย่างอิสระ ทำให้ทราบข้อเท็จจริง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ได้แก่ ก่อนลงสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ พร้อมเตรียมเครื่องมือในการบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4.2 ขั้นการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สนทนารสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตจดบันทึกหรือใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ จะเก็บไว้เป็นความลับ ทั้งนี้หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงหรือเผยแพร่ข้อมูลในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่ดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้งเมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

3. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มา ที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ 1. แหล่งเวลา ถ้าเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ 2. แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ 3. แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยลงไปเก็บแต่ละครั้งจะแตกต่างกันอย่างไร ในกรณีที่มั่นใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคนขึ้น

3.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

3.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodology triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันเช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่ กับการซักถามพร้อมกัน นั่นก็คือ การศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วยนั่นเอง

3.5 การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย ต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

การจัดการโซ่อุปทานกลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 15 คน ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน (A) รองประธาน 1 คน (B) เภรณญิก 1 คน (C) ประชาสัมพันธ์ 1(D) คน และ ฝ่ายผลิต 11 คน (E-O) จากการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัยพบว่า กลุ่มอาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกอสม.ในพื้นที่ชุมชน มีการให้บริการนวดแผนไทยและจัดจำหน่ายสินค้าสมุนไพรแปรรูป เช่น น้ำมันโพล ยาหม่องโพล สมุนไพรแช่เท้า เป็นต้น โดยมีการจัดการโซ่อุปทาน (ชาคริต กุลไกรศรี, 2562). ดังนี้

ต้นน้ำ เป็นกระบวนการในการจัดหาวัตถุดิบ โดยทางกลุ่มมีการรับวัตถุดิบ (สมุนไพร) มาจากAa โดยมีการนำต้นกล้าสมุนไพรที่มีอยู่ที่บ้านนำมาปลูก ส่วนการซื้อเมล็ดพันธุ์จะซื้อจากร้านค้าในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา จะทำการเพาะปลูกในรูปแบบเดียวคือ การปลูกลงดิน ซึ่งมีการเตรียมหน้าดินและขุดยกร่องไว้ ก่อนที่จะนำต้นกล้าหรือเมล็ดพันธุ์ลงปลูก เกษตรกรจะปลูกพืชสมุนไพรตามฤดูกาลเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสภาพอากาศ การดูแลพืชสมุนไพรต้องดูแลแบบทั่วถึงเพื่อไม่ให้มีวัชพืชและศัตรูพืช ต้องเสียหายในการดูแลพืชสมุนไพร เกษตรกรจะใช้เวลาในการดูแลประมาณ 3-4 เดือน วิธีหลักๆ คือการรดน้ำ การพรวนดิน ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช หลังจากนั้นทำการเก็บผลผลิตทันทีเพื่อส่งขาย โดยประธานของศูนย์การเรียนรู้อาศรมสุขภาพ มีการเข้ามาทบทวนและติดต่อซื้อผลผลิตแบบต่อเนื่อง

กลางน้ำ เป็นกระบวนการผลิต โดยทางกลุ่มจะเน้นการผลิตสมุนไพรชนิดแปรรูปเป็นส่วนใหญ่ เมื่อได้วัตถุดิบมาแล้วนำมาคัดแยกวัชพืช หลังจากนั้นไปทำความสะอาดและนำมาหั่นเป็นชิ้น ๆ ใส่น้ำมันงา ใส่กะทิ ตั้งไฟอ่อน ๆ ใส่สมุนไพรลงไปทอดแล้วกลบ และนำมากรองเอาแต่น้ำมันแล้วนำมาผสมกับการบูรและพิมเสน คนให้ละลาย เป็นเนื้อเดียวกันจนเป็นน้ำใสใส เติมน้ำมันหอมระเหย คนให้เป็นเนื้อเดียวกันอีกครั้งแล้วนำไปบรรจุใส่บรรจุภัณฑ์ที่ต้องการ จะมีการผลิตสองครั้งต่อหนึ่งเดือน ในส่วนของผลิตภัณฑ์ชนิดอบแห้งทางกลุ่มจะผลิตตามความต้องการของลูกค้าเท่านั้น เพราะสมุนไพรชนิดนี้ต้องใช้การดูแลรักษาเป็นอย่างดี

ปลายน้ำ เป็นกระบวนการจัดจำหน่ายและกระจายสินค้า โดยทางกลุ่มมีการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ทางเพจ Facebook อาศรมสุขภาพ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา และ ผ่าน Facebook ส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่ม มีการจัดส่งผ่านพ่อค้าแม่ค้าคนกลางโดยจะมีบริการส่งให้กับลูกค้าตามสถานที่กำหนดไว้ จัดส่งตามคำสั่งซื้อของลูกค้า มีการขนส่งสินค้า ภายในพื้นที่ใช้จักรยานยนต์ในการจัดส่งให้กับลูกค้าส่วนใน

จังหวัดหรือพื้นที่ทางไกลจะใช้บริการขนส่งเอกชน การให้บริการลูกค้าจะเป็นแนวแผนไทยขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า เช่น การให้บริการถึงที่หรือใช้สถานที่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น

รูปที่ 2 การจัดการโซ่อุปทานกลุ่มอาศรมสุขภาพ

(ที่มา: Krittika Klubrin, Mallika Inprom, Buppachat Taengkliang)

**หมายเหตุ A สัญลักษณ์แทน ประธานกลุ่มอาศรมสุขภาพ Aa สัญลักษณ์แทน ประธานกลุ่มเกษตรกร

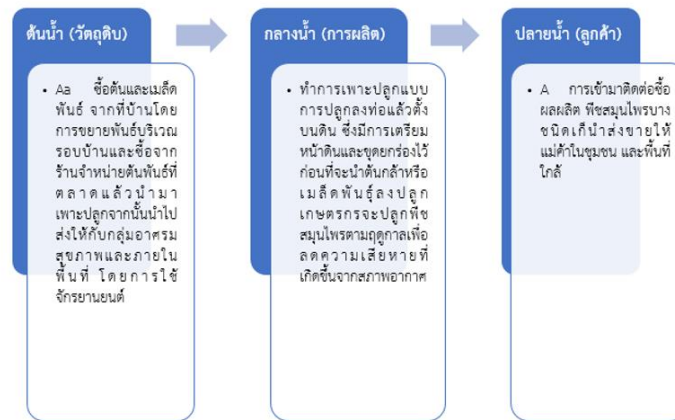
การจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

Aa คือ บุคคลที่ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรโดยชักชวนสมาชิกในชุมชนพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ได้ทั้งหมดจำนวน 9 คน (Bb-ii) ทางกลุ่มเกษตรกรจะเน้นการปลูกพืชสมุนไพร และมีการ นำต้นกล้าสมุนไพรที่มีอยู่ที่บ้านนำมาปลูก

ต้นน้ำ เป็นกระบวนการในการจัดหาวัตถุดิบ ทางกลุ่มมีการจัดหาวัตถุดิบโดยนำต้นกล้าที่มีอยู่ที่บ้านนำมาปลูก หรือซื้อต้นและเมล็ดพันธุ์จากร้านค้าในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อยหรือระแวกใกล้เคียงภายในจังหวัดศรีสะเกษ

กลางน้ำ เป็นกระบวนการเพาะปลูก โดยทางกลุ่มจะเน้นการปลูกสมุนไพรแบบลงดินและในท่อปูนซีเมนต์ มีขั้นตอนการเพาะปลูก โดยเริ่มจากการเตรียมดิน การยกร่องและขุดหลุม แล้วนำต้นกล้าหรือเมล็ดพันธุ์ลงปลูก ซึ่งกลุ่มจะเอาต้นกล้าพืชสมุนไพรจากบ้านของตนเองหรือบางครั้งก็จะมีชาวบ้านในพื้นที่เอามาให้ปลูก และเมล็ดพันธุ์พืชสมุนไพรทางกลุ่มจะไปซื้อจากร้านค้าในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย การดูแลพืชสมุนไพรต้องดูแลแบบทั่วถึงเพื่อไม่ให้มีวัชพืชและศัตรูพืช ต้องเสียหายในการดูแลพืชสมุนไพรเกษตรกรจะใช้เวลาในการดูแลประมาณ 3-4 เดือน วิธีหลักๆ คือ การรดน้ำ การพรวนดิน ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช

ปลายน้ำ เป็นการเก็บผลผลิตทันทีเพื่อส่งขาย โดยประธานของศูนย์การเรียนรู้อำเภอสมสุข มีการเข้ามาทาบทามและติดต่อซื้อผลผลิตแบบต่อเนื่อง พืชสมุนไพรบางชนิดเกษตรกรนำส่งขายให้แม่ค้าในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง

ภาพที่ 3 การจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร

(ที่มา: Krittika Klubrin, Mallika Inprom, Buppachat Taengkiang)

**หมายเหตุ A สัญลักษณ์แทน ประธานกลุ่มอาชีพสมสุขภาพ Aa สัญลักษณ์แทน ประธานกลุ่มเกษตรกร

ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มอาชีพสมสุขภาพ เริ่มจัดตั้งกลุ่มนวดแผนไทยในปี 2559 เพื่อร่วมกันสร้างแนวทางพัฒนาภายใต้เป้าหมายเดียวกันคือ “เป็นกลุ่มนวดแผนไทยที่เป็นทางเลือกด้านสุขภาพแก่ประชาชน” เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกอสม. โดยให้เกษตรกรในพื้นที่ชุมชนเป็นผู้จัดทำวัตถุดิบหลัก มีการให้บริการเชิงสุขภาพเช่น การนวดแผนไทย การนวดน้ำมัน การนวดกดจุด การประคบเพื่อสุขภาพ และจัดจำหน่ายสินค้าสมุนไพรแปรรูป เช่น น้ำมันไพล ยาหม่องไพล สมุนไพรแช่เท้า เป็นต้น จากการลงพื้นที่และมีการประชุมกลุ่มพบว่าในพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ มีสำนักสงฆ์เทวราชเขาคม ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ระหว่าง หมู่ 3 และหมู่ 5 ตำบลนาโพธิ์ เป็นสถานที่มีภูเขาลูกเล็ก มีตำนานเล่าขานกันมาว่าย้อนกลับไปสมัยที่มีการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ได้มีคณะรวบรวมทรัพย์สินเงินทองเพื่อร่วมสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ ผ่านภูเขาคม ชาวบ้านพบทรัพย์สินแต่ไม่สามารถนำมาเป็นสมบัติ ต่อมาพระวันชัย (พ่อหลวงเล็ก) ได้มาจำพรรษาและปฏิรูป สร้างถาวรวัตถุทางศาสนา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป หากจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและการบริการ เชิงสุขภาพ ทางกลุ่มจะต้องมีการเรียนรู้ในการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในการให้บริการเชิงสุขภาพด้วยหลักการ โดยมีเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ใช้เป็นแนวทางในการตรวจประเมินมาตรฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 23 เกณฑ์ 100 ตัวชี้วัด (โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ 55 ตัวชี้วัด) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสถานที่ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริการเชิงสุขภาพ (Wellness Services) องค์ประกอบที่ 3

วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2567

การจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีตัวแบบจำลอง Supply Chain Operation Reference Model (SCOR Model) มาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ซึ่งประกอบด้วย

1. การวางแผน (Plan) การวางแผนการผลิตแตกต่างกัน โดยสมาชิกมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าในแต่ละช่วงเวลาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สำหรับสินค้าที่เหลือเกษตรกร นำผลผลิตไปจำหน่ายที่ตลาดนัดชุมชนในพื้นที่ การวางแผนและดำเนินการผลิตเป็นไปตามฤดูกาลของวัตถุดิบ (พืชสมุนไพร) ชนิดนั้น ๆ โดยเน้นการปลูกแบบหมุนเวียนและหลากหลายชนิดเพื่อป้องกันการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

2. การจัดซื้อจัดหา (Source) มีการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ดิน, เมล็ดพันธุ์, ปุ๋ยอินทรีย์ หรือยากำจัดโรค/แมลง และศัตรูพืชโดยใช้สารชีวภาพหรือสารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี เพื่อความปลอดภัยกับเกษตรกรและผู้บริโภค อีกทั้งเป็นการลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรไม่มีการบันทึกข้อมูลรายละเอียดในการซื้อขายวัตถุดิบ เนื่องจากเกษตรกรใช้ความเคยชิน และไม่มีเวลาบันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์มที่กำหนด ทำให้ไม่มีการตรวจสอบย้อนกลับในการใช้ปัจจัยการผลิต

3. การผลิต (Make) แบ่งได้ 2 ขั้นตอนได้แก่ 1.การปลูกคือ การเตรียมดิน การยกร่องและขุดหลุม แล้วนำต้นกล้าหรือเมล็ดพันธุ์ลงปลูก ซึ่งจะเอาต้นกล้ามาจากบ้านของตนเองหรือบางครั้งก็จะมีชาวบ้านในพื้นที่เอามาให้หรือไปซื้อจากร้านค้าในพื้นที่อำเภอกู่สูง 2.การดูแลรักษา คือ การรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ย และกำจัดวัชพืช เกษตรกรบางรายปลูกในท่อซีเมนต์ บางรายปลูกลงดิน ใช้ระยะเวลาในการปลูก 3 – 4 เดือน ขึ้นอยู่กับสมุนไพรแต่ละชนิด ซึ่งนิยมปลูกสมุนไพรที่กลุ่มอาศรมสุขภาพต้องการ เช่น การปลูกขมิ้นชัน มีการปลูกในท่อซีเมนต์และพื้นดิน โดยนำขมิ้นหัวแม่หรือแง่งเล็กไปแช่น้ำก่อนปลูก 1 คืน หลังปลูก 3 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยคอก ตั้งแต่เริ่มปลูกจนพืชตั้งตัวให้น้ำน้อยลงในระยะหัวเริ่มแก่ดัดให้น้ำในระยะเก็บเกี่ยว กำจัดวัชพืช 3 ครั้ง เมื่อขมิ้นเริ่มงอก และหลังปลูก 3-6 เดือน วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้เสียมขุดเหง้าโผล่ขึ้นมาจากดิน ระวังไม่ให้เกิดแผลหรือรอยขีดกับเหง้า เขี่ยดินออก ตัดราก ล้าง นำไปผึ่งลมให้แห้งแล้วส่งให้กับกลุ่มอาศรมสุขภาพ เป็นต้น

4. การขนส่ง (Delivery) ผลผลิต (สมุนไพรสด) จะคัดคุณภาพเบื้องต้นจากในแปลงเพื่อขนส่งโดยใช้รถจักรยานยนต์มาส่งกลุ่มอาศรมสุขภาพเนื่องจากอยู่ใกล้โดยนำผลผลิตบรรจุ ในถุงพลาสติกหรือซึ่งเป็นกิโลกรัมเป็นมัด

5. การส่งคืน (Return) ในการจำหน่ายผลผลิต (สมุนไพรสด) ในช่วงแรกยังไม่ตรงตรงตามคุณภาพที่กำหนด เนื่องจากกลุ่มอาศรมสุขภาพ ได้รับโผล่ที่แข็งแรงอ่อนซึ่งไม่สามารถนำมาเข้าสู่กระบวนการผลิตได้ ทางกลุ่มอาศรมสุขภาพจึงได้แจ้งให้ประธานกลุ่มทราบเพื่อทำการชี้แจง ภายหลังจึงไม่มีการส่งคืนผลผลิต

6. การสนับสนุนการดำเนินงาน (Enable) ได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้าน บนครวน อบต.นาโพธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัยเทคโนโลยีและวิทยาเขตไอใหญ่ และโรงพยาบาลกู่สูง

ความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยสดงดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ

โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษา แนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/ อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) จึงมีการจัดการการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงาน จากธรรมชาติมาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ให้สดชื่นผ่อนคลาย เป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การนวด อบ และประคบสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้น ณ ปัจจุบัน โซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพของกลุ่มอาศรมสุขภาพ มีความพร้อมในด้านปริมาณของวัตถุดิบ (สมุนไพร) การจัดซื้อจัดหา การผลิต และการกระจายให้กับลูกค้า

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ว่า 1) ด้านการวางแผน กลุ่มอาศรมสุขภาพและกลุ่มเกษตรกรยังไม่มีกระบวนการในการวางแผนเพื่อการทำงาน จะใช้ประสบการณ์และการผลิตตามความสะดวกเป็นหลัก ส่วนใหญ่จะเป็นการวางแผนการผลิตโดยประธานกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มยังไม่มีการจัดบันทึกหรือรายละเอียดข้อมูลการแปรรูป 2) ด้านการจัดซื้อจัดหา วัตถุดิบสมุนไพรสด เช่น ขมิ้น ไพล สามารถหาซื้อได้เนื่องจากในพื้นที่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรและวัตถุดิบมีปริมาณมากส่วนวัตถุดิบในการผลิต เช่น การบูร เมนทอล มีการซื้อที่ตลาด 3) ด้านการผลิต ทั้ง 2 กลุ่มมีความชำนาญและประสบการณ์ในการผลิตเนื่องจากได้เข้าร่วมการอบรมที่มีการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ ได้ลงมือปฏิบัติจริงแล้วนำผลผลิต/สินค้า ไปขายทั้งในและนอกพื้นที่ 4) ด้านการขนส่ง โดยส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่ม จะใช้การขนส่งโดยรถจักรยานยนต์จะใช้รถยนต์เป็นส่วนน้อยนอกจากนำไปขายนอกพื้นที่ที่มีระยะทางไกล 5) ด้านการส่งคืน กลุ่มเกษตรกรมีปัญหาเรื่องวัตถุดิบคือหัวโพซึ่งขายแฉ่งอ่อน ทำให้ไม่สามารถนำมาผลิตได้ จึงมีการประสานงานทำให้ได้รับวัตถุดิบที่ถูกต้อง ในส่วน 6) ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภรณ์ สมานทอง, (2561). การวิจัยเรื่องการจัดการโซ่อุปทานผ้าไหมทอมือในจังหวัดสุรินทร์เพื่อยกระดับให้เป็นสินค้า OTOP Premium มีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษากระบวนการวางแผน การจัดการการผลิต การส่งมอบและการส่งคืนสินค้าของกลุ่มชุมชนผ้าไหมทอมือ 2.เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานเพื่อยกระดับผ้าไหมทอมือในจังหวัดสุรินทร์ให้เป็นสินค้า OTOP Premium ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มผ้าไหมทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 22 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มอาชีพมีการวางแผนการดำเนินการตามประสบการณ์การทำงาน ซึ่งไม่มีการจดบันทึกข้อมูล (2) กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่มีการผลิตวัตถุดิบเองโดยการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในส่วนของวัตถุดิบที่สั่งซื้อจะเลือกจากคุณภาพและตัดสินใจเลือกผู้จำหน่าย (3) กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ผลิตเพื่อจำหน่ายโดยจะทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาที่พบระหว่างการผลิตส่วนใหญ่พบว่า มีปัญหาเรื่องการย้อมสีผิดและมีการทอดลาย (4) กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ในการขนส่งสินค้าไม่มีการบันทึกข้อมูล และจะเลือกวิธีการจัดส่งตามความต้องการของลูกค้า (5) การส่งคืนพบว่า มีจำนวนมากที่มีการส่งสินค้ากลับ เนื่องจากการถ่ายรูปสินค้าบางชิ้นเมื่อเทียบกับสินค้าจริงมีสีไม่ตรงตามที่ลูกค้าต้องการ และ มณทิรา

พรมดี และคณะ, (2565). งานวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR Model) กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มจิ้งหรีด ชุมชนบ้าน แสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำ SCOR Model สำหรับการกำหนดโครงสร้างโซ่อุปทาน ประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดหา การผลิต การจัดส่ง และการส่งคืน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เพื่อสร้างแบบจำลองการอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน เป็นชุมชนที่มีเกษตรกรที่เลี้ยงจิ้งหรีด เพื่อการค้าเป็นรายได้หลักมากถึง 61 ครัวเรือน จาก 95 ครัวเรือน แต่ยังคงเป็นการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด ที่ไม่เป็นระบบ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการวางแผนผู้ประกอบการฟาร์มจิ้งหรีด ไม่มีการวางแผน การเพาะเลี้ยง ในด้านการจัดหาผู้ประกอบการฟาร์มจิ้งหรีด มีการจัดหาที่รวดเร็วเนื่องจากเป็นร้านค้า ภายในชุมชน ในด้านการผลิตผู้ประกอบการฟาร์มจิ้งหรีด ไม่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นการผลิตเพื่อรอคำสั่งซื้อ ในด้านการส่งมอบผู้ประกอบการฟาร์มจิ้งหรีด มีความน่าเชื่อถือ แต่การตอบสนองยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนในด้านการส่งคืนไม่มีการส่งคืน เนื่องจากในการซื้อขายใช้เกณฑ์คุณภาพเป็นหลักในการคัดเลือกส่งผลให้สินค้ามีคุณภาพสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานธุรกิจบริการสุขภาพกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ว่า ในพื้นที่มีสำนักสงฆ์เทวราชเขาคม เป็นที่ราบลุ่มกับภูเขาขนาดเล็ก ซึ่งกำลังจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของต.นาโพธิ์ บอกเล่ากันว่า ย้อนกลับไปสมัยที่มีการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ได้มีคณะรวบรวมทรัพย์สินแก้วแหวนเงินทองเพื่อร่วมสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ ผ่านภูเขาหม ขวบ้านพบทรัพย์สินแต่ไม่สามารถนำมาเป็นสมบัติ ต่อมาพระวันชัย(พ่อหลวงเล็ก) ได้มาจำพรรษาและปฏิรูปสร้างถาวรวัตถุทางศาสนา และตั้งอยู่บนภูเขาทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางกลุ่มจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านมาตรฐานการบริการ ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านการขาดแคลนบุคลากร ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งแต่ละประเด็นทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนในการฝึกอบรมให้ความรู้ในภาคทฤษฎีเรื่องของมาตรฐานการจัดการบริการในสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมรวมถึงประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน แต่มีสิ่งที่ทางกลุ่มขาด คือปัญหาด้านการจัดการและความเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทาน โดยการดำเนินงานมุ่งเน้นในด้านสินค้ามากกว่ากระบวนการดำเนินงาน ซึ่งยังขาดการประสานงาน (Cooperate) และร่วมดำเนินการ (Collaboration) อย่างเป็นบูรณาการ (Integrated) ตั้งแต่ต้นน้ำ (Upstream) กลางน้ำ (Midstream) และปลายน้ำ (Downstream) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพันธ์ เชมชัน, (2561). การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจัดเก็บข้อมูลจาก 23 ผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง ตัวแทนการท่องเที่ยว 5 ราย และแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 345 ราย ผลการศึกษานี้พบว่า ในช่วงต้นน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยว อุปกรณ์เทคโนโลยียังไม่ทันสมัย ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล ขาดการริเริ่มเคลที่มีประสิทธิภาพและจัดการขยะที่ดี แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสถานที่ดึงดูดน่าสนใจ มีน้ำไฟฟ้า และอาหารเพียงพอต่อความต้องการ ช่วงกลางน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักโฮมสเตย์ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็ม

ประสิทธิภาพการเดินทางรถสาธารณะยังไม่สะดวกในการเข้าถึงที่ท่องเที่ยวโดยตรง ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วงปลายน้ำผลการศึกษพบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.77) แต่นักท่องเที่ยวยังไม่พอใจด้านบริการ และระดับความสนุกของทุเรียน หลังจากสถานการณ์โควิด19 ทางกลุ่มอาศรมสุขมีการรวมกลุ่มอีกครั้ง ในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการนำแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแนวทางการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มผู้ประกอบการที่จะต้องมีการบริการและการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าทั้งในและนอกพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เกษตรกรและกลุ่มอาศรมสุขภาพ ควรมีการจัดทำบันทึกเพื่อเก็บข้อมูลของลูกค้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เกษตรกรและกลุ่มอาศรมสุขภาพ ควรมีการวางแผนการผลิต การประสานงาน และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยได้รับความสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2565 จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คณะบดีคณะเทคโนโลยีการจัดการ รวมถึงขอกราบขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกภาคส่วนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตลอดจนขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาแนะนำ ตรวจสอบเครื่องมือที่ทำงานวิจัยประสบผลสำเร็จและผ่านลุล่วงมาได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

การจัดการโซ่อุปทาน. (2560). การจัดการโซ่อุปทาน. เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2565, จาก

<https://sites.google.com>

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2562). แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน. เข้าถึงเมื่อ 10 สิงหาคม

2565, จาก <https://www.iok2u.com>

จิรนนท์ เชมชันธ์. (2561). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย.

เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2565, จาก https://agkb.lib.ku.ac.th/BKN_AGRI/

search_detail/result/402831

จิรนนท์ เชมชันธ์. (2565). การศึกษาแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR Model)

กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มจิ้งหรีด ชุมชนบ้าน แสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัด

ขอนแก่นไทย. เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2565, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/>

ชาคริต กุลไกรศรี. (2562). ระบบต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำที่เกี่ยวข้องกับ ERP. เข้าถึงเมื่อ 10

สิงหาคม 2565, จาก <https://msit5.wordpress.com/2013/09/26/>
มงคล พชรดำรงกุล. (2561). กลั่น SCOR Model เพื่อการจัดการโซ่อุปทานให้เรียนรู้และเข้าใจ.
เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2565, จาก <http://naitakeab.blogspot.com>
ธนวัฒน์ ศรีดีสาร. (2561). ห่วงโซ่อุปทานการผลิตข้าวหอมมะลิจากทุ่งกุลาร้องไห้ : สาขาวิชาภูมิศาสตร์
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2565, จาก
<https://www.agi.nu.ac.th/nred/Document>
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ศูนย์ความเป็นเลิศทาง
การแพทย์. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2565, จาก [http:// https://spd.moph.go.th/wp-](http://https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/09/1.-medical-excellence-centers.pdf)
[content/uploads/2022/09/1.-medical-excellence-centers.pdf](https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/09/1.-medical-excellence-centers.pdf)